

23.11.2021

Helsingin kaupunginmuseon lausunto Kruununhaan Aleksanterinkatu 1:n ja Mariankatu 3:n kiinteistöjen varastokatoksen rakentamisesta, lankkuaidan uusimisesta ja istutuskuoppien kaivusta

HEL 2021-013128 T 02 08 03 01

Helsingin kaupungin Kaupunkiympäristön toimiala on pyytänyt Helsingin kaupunginmuseolta lausuntoa Aleksanterinkatu 1:n ja Mariankatu 3:n kiinteistön nro 91-1-7-1 kohdalle suunniteltavasta varastokatoksen rakentamisesta, tontteja osin ympäröivän lankkuaidan uusimisesta sekä istutuskuoppien kaivusta. Helsingin kaupunginmuseo lausuu asiasta arkeologisen kulttuuriperinnön osalta.

Maankaivutöiden suunnitelmat

Suunnitelmissa on tarkoitus rakentaa tonttien pohjoisosaan, vanhan olemassa olevan luonnonkivimuurin eteen puurakenteinen varasto-/jätekatos. Katoksen perustus tehdään betonista, jonka alle sijoitetaan kapillaarikatkokerrokseksi sepeliä tai vaahtolasimursketta. Perustuksia varten tehtävä kaivu ulotetaan nykyisestä maanpinnasta 80 cm:n syvyyteen. Tonttien pohjoisreunalla sijaitsevan luonnonkivimuurin päälle rakennetaan puinen lankkuaita.

Mariankadun ja Aleksanterinkadun puolilta tontteja osin ympäröivä lankkuaita ja sen perustukset uusitaan. Aidan perustuksia varten tehtävä kaivu ulotetaan nykyisestä maanpinnasta 80 cm:n syvyyteen. Aidan viereen, kiinteistön alueelle suunnitellaan puurivistön istuttamista. Istutuskuoppien syvyys on 80 cm nykyisen maanpinnan tasosta.

Kiinteä muinaisjäännös ja aiempi arkeologinen tutkimus

Suunnittelualueen kohdalla sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) suojaama kiinteä muinaisjäännös Vironniemen Helsingin vanha asema-kaava-alue (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000006099), joka on historiallisen ajan asuinpaikka. Kiinteistöjen alueella tehtiin 2018–2019 arkeologinen valvonta/kaivaustutkimus, jossa tutkittiin Mariankatu 3:ssa sijaitsevan vanhan tulli- ja pakkahuoneen ympäristön piha-alueita sekä rakennuksen sisätilan lattioiden alaisia maakerroksia. Kaivaustutkimus

23.11.2021

ulotettiin rakennuksen sisätilojen kohdilla vain syvyydelle 1,6–1,8 metriä merenpinnan yläpuolelle ja piha-alueella syvimmillään 1,35 metriä merenpinnan yläpuolelle, johon silloisten rakennustöiden takia oli tarpeellista kaivaa. Tätä syvemmällä on siis maanpinnan alla edelleen jäljellä mahdollisia kulttuurikerroksia ja rakenteita. Tutkimuksen teki Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut ja kaivauksen johtajana toimi tutkija John Lagerstedt. Tutkimuksessa ei tehty kaivauksia nyt suunniteltujen varastokatoksen, aidan perustusten tai istutuskuoppien kohdilla.

Vuoden 2018–2019 arkeologisessa tutkimuksessa tehtiin vanhan tullin ja pakkahuoneen rakennuksen alta löytöjä, jotka muodostuivat 1600-luvun esineistöstä sekä kivistä rakenteista, jonka arveltiin olevan osa paikalle isonvihan (1713–1721) aikana rakennetun linnoituksen perustuksesta. Piha-alueelta löydettiin jonkin verran samoja kulttuurikerroksia ja esineistöä, kuin rakennuksen lattian alta sekä kenttäkivistä ladottuja pihakiveyksiä kahdesta eri kerroksesta. Aleksanterinkatu 1:n kiinteistön kohdalle tehdyn jätekatoksen perustuksen kaivutöiden yhteydessä löytyi maan alta katkelma jykevästä hirsistä ja kookkaista työstetyistä kivistä tehdystä rakenteesta, joka liittyy todennäköisesti isonvihan aikaisen linnoitusvallin perustuksiin.

Mariankatu 3:n kiinteistön lounaiskulmassa, johon suunnitellaan uutta aidan perustusta ja istutuskuoppia, on arkistotietojen perusteella sijainnut 1735–1736 rakennettu aikaisempi hirsinen meritullirakennus, jonka koko on ollut noin 7 x 27 metriä. Rakennuksen paikka sijoittuu karttatietojen perusteella osin Mariankadun ja Aleksanterinkadun alle. Rakennus purettiin, kun tontille ryhdyttiin rakentamaan 1750-luvun loppupuolella siinä nykyisin sijaitsevaa kivistä rakennusta.

Arkistotietojen ja aikaisemman arkeologisen tutkimuksen perusteella on isonvihan aikainen linnoituksen kaakkoisosan kurtiinivalli kulkenut pohjoinen–etelä -suuntaisena nykyisten Aleksanterinkatu 1:n ja Mariankatu 3:n tonttien poikki. Linnoituksen vallit ovat arkistotietojen perusteella olleet 8–14 metriä leveitä. Vallin pohjoisosassa sijoittuu suunnitellun varastokatoksen kohdalle.

Helsingin kaupunginmuseon kanta

Edellä mainittujen seikkojen perusteella Helsingin kaupunginmuseo katsoo, että varastokatoksen, lankkuaidan perustusten ja istutuskuoppien kaivutyöt on tehtävä arkeologin valvonnassa. Kaivussa mahdolliset esiin tulevat rakenteet tai kulttuurikerrokset on dokumentoitava. Rakennettavia alueita ei tutkita syvemmältä kuin rakennustöiden kannalta

Helsingin kaupunki

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala
Kulttuuripalvelukokonaisuus
Kaupunginmuseo
Kulttuuriperintöyksikkö
Kulttuuriympäristötiimi,
kulttuuriympäristöpäällikkö

Lausunto

3 (3)

23.11.2021

on tarpeellista mutta mahdollisten dokumentoitavien kohteiden osalta tulee kaivu ulottaa niin syväälle, että havaitut rakenteet tai ilmiöt voidaan tutkia riittäväällä tarkkuudella.

Koska kyseessä on yleinen hanke, tutkimusten kustannuksista vastaa muinaismuistolain 15. §:n mukaisesti hankkeen toteuttaja. Tutkimus tilataan joltakin arkeologisia kenttätöitä tekevältä toimijalta, jonka tulee hakea ennen tutkimuksia Museovirastolta muinaismuistolain 10. §:n mukainen tutkimuslupa. Museoviraston ohjeet arkeologisten kenttätöiden tilaamisesta sekä lista tiedossa olevista arkeologisia kenttätutkimuksia tekevistä toimijoista löytyy verkkosivulta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/arkeologisen-kulttuuriperinnon-tutkimus/arkeologisten-kenttatoiden-tilaaminen>

Lisätiedot

John Lagerstedt, tutkija, puhelin: 310 28328
john.lagerstedt(a)hel.fi

Johanna Björkman
ts. kulttuuriympäristöpäällikkö

Tiedoksi

Museovirasto
Indepro Oy / David Marttinen
Arkkitehtitoimisto Freese Oy / Simo Freese
Helsingin kaupunginmuseo / Mikko Lindqvist